

Z OBSAHU	Kardinál Sarah: „Konec profanacím, o eucharistii se nevyjednává“	04
	Milované děti nebo figurky na šachovnici Boží?	07
	Příkrá cesta ke svobodě	13



fra Angelico: Triptych – Nanebevstoupení, Poslední soud, Seslání Ducha svatého (1447–1448)

Duch Svatý

Až na vás sestoupí Duch Svatý, dostanete moc a budete mými svědky až na konec země, připomíná Kristus Pán svým učedníkům ještě před svým umučením (srv. Sk 1,8).

Přesně deset dní po Ježíšově nanebevstoupení, v den židovského svátku Letnic, tedy židovské oslavě Božího daru Desatera, vytesaného do kamene, se jeruzalémský dům, kde byli apoštolové shromážděni kolem Panny Marie, náhle ocitl v neobyklém hluku, jakoby silném větru z nebe. Tato nevídaná událost upoutala pozornost obyvatelů Jeruzaléma, židů

z mnoha zemí a národů, kteří se postupně sbíhali ze všech stran města. Dům byl naplněn tímto zvukem a na přítomné učedníky sestoupily jazyky jako z ohně, nad každým z nich se usadil jeden. Tu byli všichni naplněni Duchem Svatým a začali mluvit jazyky, podle vnuknutí Ducha (srv. Sk 2,1–4). Tehdy o Letnicích se tímto způsobem nově rodící Církev, Církev Kristova, viditelně zjevila (ukázala) světu, a to právě vylitím Ducha Svatého, třetí Božské osoby, na Kristovy učedníky, kteří ihned, v síle a vnuknutí Ducha Božího, začali velebit Boha a hlásat dílo

spásy člověka tak, že jim každý domácí i cizinec rozuměl ve své mateřské řeči.

Dav židů, ohromen těmito událostmi, si vyslechne Petrovo slavnostní svědectví o vyvolení, ukřižování, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Ježíše Krista a ptá se, co že mají dělat, aby z Boží spásy nebyli vyloučeni. Mají se obrátit, litovat hříchů, změnit život a křtem se ponořit do života Krista Pána. Pak dostanou darem i Ducha Svatého, který je bude osvěcovat, vést a posilovat.

Dokončení na str. 2

Papežská univerzita Angelicum otevřela Kulturní institut sv. Jana Pavla II.

„Reflexe o Bohu a člověku, stvoření, dějinách i umění“ bude cílem nového Kulturního institutu, který se dnes – v den stého výročí narození sv. Jana Pavla II. – otevírá na Papežské univerzitě sv. Tomáše Akvinského, „jž byl mladý Karol Wojtyła nejslavnějším studentem“ (1946–1948). Těmito slovy vítá papež František založení nové akademické katedry v listě adresovaném rektorovi Angelica, „drahému bratru Michału Paluchovi, O.P.“.

Svatý otec si váží této univerzitní iniciativy a jmenovitě zmiňuje dvě polské nadace, *Futura Iuventa* a *Saint Nicholas*, které novou instituci podpoří. Dále oceňuje zapojení nejvýznamnějších současných filosofů, teologů a představitelů kultury, s nimiž chce Kulturní institut sv. Jana Pavla II. navázat spolupráci. V akademickém roce 2020–21 zde bude přednášet francouzský profesor Rémi



Foto: Levan Ramishvili / flickr

Brague či prof. Franciszek Longchamp de Berriér z krakovské Jagellonské univerzity.

„Sv. Jan Pavel II. je inspirátorem a zároveň prvním a nejdůležitějším tvůrcem tohoto díla, díky bohatému a různorodému odkazu, který po sobě zanechal, a svou příkladnou otevřeností ducha i jeho kontemplativní šíří,“ píše papež František. „Různé životní zkušenosti, epochální dramata i osobní utrpení jej přivedly k hlubokému přemýšlení o člověku a jeho kulturních kořenech, od nichž nelze odhlédnout při hlásání evangelia,“ vysvětluje dále a cituje z Wojtyłovy první encykliky:

„Přístupujeme ke všem kulturám a ideologickým směrům, sblížíme se s všemi lidmi dobré vůle: Přístupujeme k nim s onou úctou, respektem a šetrností, kterými se již od apoštolských dob vyznačoval misijní duch a postoj misionáře. Stačí, vzpomeneme-li na sv. Pavla a např. jeho řeč na Areopagu v Athénách. Misionář již na počátku svého poslání cítí hlubokou úctu ke všemu, „co je v člověku“, k postojům podobným těm, jaké už on sám v hloubi ducha zaujal vůči nejzávažnějším a nejdůležitějším

otázkám; jde o ohleduplnost ke všemu tomu, co již v něm samém vykonal Duch svatý, jenž „vane, kam chce.“ (*Redemptor hominis*, 12).

Tento postoj, zdůrazňuje papež František, nesmíme postrádat, pokud máme být vycházející církví, která se nespokojuje se správou stávajícího stavu, nýbrž chce dostát svému poslání. V závěru poselství vyjadřuje římský biskup potěšení nad tím, že Kulturní institut sv. Jana Pavla II. vznikl právě na Univerzitě sv. Tomáše Akvinského: „Angelicum totiž hostí akademickou obec sestávající z profesorů a studentů pocházejících z celého světa, a proto je vhodným místem k výkladu důležitých otázek, které nám kladou dnešní kultury. Tradice dominikánského řádu a významná role, již v jeho rámci zaujímá racionální reflexe o víře a jejím obsahu, mistrovsky formulovaná andělským učitelem, mohou tento projekt jedinečně umocnit, aby se vyznačoval odvážným hledáním pravdy, svobodou ducha a intelektuální poctivostí (srov. sv. Pavel VI., *Lumen Ecclesiae*, 1974, 8; sv. Jan Pavel II., *Fides et ratio*, 43).

Dokončení ze str. 1

Duch Svátý v osobě Panny Marie naplňuje mnoha generacemi dlouhé očekávání příslibného Mesiáše. Činí tak plodným její neporušené panenství, aby dala život svému vlastnímu synu, vtělenému Synu Božímu. Právě z tohoto důvodu Maria zůstává spolu s Dvanácti ve zmíněný den Letnic, kdy Duch Svátý zapálením ohně nad hlavami přítomných otevírá novou epochu díla spásy, epochu Církve, coby čas přípravy na definitivní a slavný Kristův příchod na konci časů.

I my, drazí čtenáři, se ptejme spolu s udivenými kolemstojícími, co máme dělat. Teď a dnes, abychom nezůstali stát stranou Božích divů. Co máme dělat, abychom i my byli naplněni Duchem Svátým, abychom se v jeho síle klaněli Bohu a svým životem oslavovali našeho Pána.

Mons. Jan Vokál
biskup královéhradecký

Vatican News

SLOVO BISKUPA

Rok 2021: Brněnská katedrála představí nový presbytář



Foto: tisnovka.cz

V den památky posvěcení katedrály sv. Petra a Pavla na Petrově, která každoročně připadá na 21. května, si budeme za rok připomínat již 130. výročí posvěcení hlavního chrámu brněnské diecéze.

Protože počátky chrámu na petrovském kopci sahají až do 70. let 12. století a následně prošel několika přestavbami, není známo, kdy byl chrám vysvěcen. Výročním dnem památky posvěcení brněnské katedrály byl tedy stanoven 21. květen. Právě v tento den roku 1891 posvětil v pořadí osmý sídelní biskup brněnské diecéze a pozdější olomoucký kardinál František Saleský Bauer nový jedenáct metrů vysoký oltář katedrály zhotovený z limbového dřeva, který zdobí postavy dvanácti apoštolů.

V únoru 2019 byla vyhlášena výtvarná soutěž o návrh úpravy liturgického prostoru v katedrále sv. Petra a Pavla v Brně, aby došlo ke sjednocení dominantních prvků v současném presbytáři. Z předložených návrhů byl porotou nejvýše oceněn ideový návrh tvůrčího kolektivu Ing. arch. Michala Říčného, Ing. arch. Petra Todorova a Ing. arch. Magdaleny Říčné. Dle sdělení architekta Petra Todorova již v těchto dnech probíhají přípravy k realizaci projektu, aby mohlo slavnostní posvěcení nového obětního stolu a dalších prvků v liturgickém prostoru proběhnout v plánovaném termínu 21. května 2021.

„Jako první krok byla vypracována přesná výrobní dokumentace, dle které budou jednotlivé předměty zhotovovány,“ uvádí Petr Todorov. „Na tomto základě byl vytvořen digitální model, který

byl na Ústavu mechaniky těles, mechatroniky a biomechaniky Fakulty strojní VUT v Brně prověřen z hlediska pevnosti, stability a únosnosti. Dále byly zahájeny podrobné konzultace s příslušnými řemeslníky – kovolitci, modelářem, specialistou na patinaci a kameníkem a byly provedeny segmenty dílčích pracovních modelů pro prověření dimenzí, proporcí a měřítka bronzových struktur. Nyní probíhá specifikace technologických postupů, příprava modelů jednodušších částí a chystají se vzorky povrchů bronzu a jeho patinace,“ upřesňuje architekt.

Kromě interiéru katedrály, která je vyhledávána poutníky i turisty, je možné na Petrově navštívit i další místa. Po archeologickém průzkumu, který probíhal v katedrále na počátku 90. let minulého století, je pro veřejnost zpřístupněna románsko-gotická krypta, která je dnes využívána zejména jako zajímavý prostor pro expozice Diecézního muzea. Kromě kaple Zvěstování Páně byla v severním vchodu katedrály zpřístupněna nová adorační kaple Těla Kristova, jejíž oltář i interiér navrhl a realizoval velehradský umělec Otmar Oliva.

V roce 2005 byla v chrámě otevřena také trvalá expozice s názvem Klenotnice katedrály, v níž mohou návštěvníci zhlédnout bohoslužebné textilie, monstrance, kalichy a další předměty. O několik metrů výše se nabízí jedinečný výhled z jižní a severní katedrální věže.

Martina Jandlová
církev.cz

Jedna věc, na které se obecně shodne většina lidí, je přesvědčení, že jen v tom má smysl se angažovat, co (rychle) nepomine. Ale pak něco jiného je praxe. Pro lakomého člověka nebo pro boháče mají smysl peníze, a to velké množství, podle možností co nejvíc peněz, případně majetku. Jiní zase baží po jiných požitcích: a to fyzických, ale i duchovních požitcích, po počtech, oceněních, slávě, moci, vlivu... Přece si ale nejednou v takzvaných „slabých chvílích“ kladou otázku: existuje tu na světě něco skutečně trvalého? A ani nejsou velmi překvapení, když slyší kladnou odpověď: Hlasitě Ano.

Ale hned i nenápadně a tiché vysvětlení drobnými písmeny: k trvalému štěstí se dá dospět jen prostřednictvím přijetí (dočasného) utrpení, přes bolest a nakonec smrt. To je náš nevyhnutelný osud, tak to bylo od počátku, a tak to i vždycky bude. Evangelium o tom jasně říká: „... kdo však ztratí svůj život pro mě, nalezne ho“ (Mt 10,39). K tomu, aby to člověk přijal, potřebuje mít nadpřirozený postoj, který ho pak dovede k osobnímu Bohu. Nadpřirozený postoj spočívá v dobrovolném a radostném přijetí všeho, co mu způsobuje nepříjemnosti a těžkosti. Mýlně se někteří domnívají, že se dá bezbolestně proplout životem. Nedá se. Jsou i takoví, kteří chtějí sloužit dvěma pánům. Teď zlému duchu, a pak se obrátí, budou dělat pokání... To všechno je typické individualistické myšlení, které je masově rozšířené v tomto století (nebo staletích) a dnešní kultura je tím plná. Neuvědomuje si (až na výjimky), že člověk nemůže žít sám, že potřebuje kontakty s druhými, spolupracovat, společensky žít. Je vždycky a nevyhnutelně přitahován, ovlivňován, usměrňován... jinými lidmi, jejich názory, jejich potřebami. Bez nich je život prázdný. Ale i on je potřebný pro druhé. Je to analogické s vzájemným gravitačním působením všech hmotných těles jednoho na druhé.



+Ladislav Hučko

Mons. ThDr. RNDr.
Ladislav Hučko, CSC,
apoštolský exarcha
řeckokatolické církve

KARDINÁL SARAH: „KONEC PROFANACÍM, O EUCHARISTII SE NEVYJEDNÁVÁ“

V tomto exklusivním rozhovoru pro deník *Nuova Bussola Quotidiana* prefekt Kongregace pro božský kult a disciplínu svátostí se věnuje tématu svatého přijímání, které by bylo možno si odnášet s sebou, a vyjednávání o tom, jak by se dala zajistit její ochrana.



Foto: cath.ch

svátostí, odpovídá na znepokojení věřících, kteří jsou nejen zbaveni bohoslužeb, ale nyní zděšeně přihlížejí vyjednáváním mezi biskupskou konferencí a vládou, které s vyhlídkou na omezené slavení veřejných bohoslužeb jednájí dokonce o podávání svatého přijímání.

Před dvěma dny [rozhovor vyšel 2. 5.] referovali obvykle dobře informovaní vatikanisté z listu *La Stampa* o různých řešeních ve výzkumech vládních znalců úzce spolupracujících s italskou biskupskou konferencí, kteří považují okamžik svatého přijímání „za nejvíce riskantní pro nákazu“. Mezi těmito návrhy je „zabalení“ Kristova Těla: „Aby bylo italským katolíkům umožněno znovu přistupovat ke svatému přijímání, ale aby se zabránilo nákaze, uvažuje se o přijímání ‚udělej si sám‘ s hostiemi, které by byly knězem předem konsekrovány, zabaleny jednotlivě do plastových sáčků a položeny do přihrádek v kostele a které by bylo možné si odnést sebou.“

„Ne, ne, ne,“ odpovídá nám pohoršeně do telefonu kardinál Sarah, „to není absolutně možné, Bůh si zaslouží úctu, nemůžeme ho strčit do sáčku. Nevím, kdo si takovou absurditu mohl vymyslet. Je pravda, že nemožnost přijímat eucharistii je utrpení, ale o způsobech přijímání není možno vyjednávat. Je třeba přijímat důstojným způsobem, důstojným Boha, který k nám přichází. S eucharistií je třeba zacházet s vírou, nemůžeme s ní jednat jako s obyčejným předmětem, nejsme v supermarketu. To je naprosto šílené.“

***La Nuova Bussola Quotidiana* již přinesla zprávu o podobném**

Je třeba přijímat důstojným způsobem, důstojným Boha, který k nám přichází. S eucharistií je třeba zacházet s vírou, nemůžeme s ní jednat jako s obyčejným předmětem.

Žádný kompromis, „eucharistie je dar, který dostáváme od Boha, musíme ji přijímat důstojným způsobem. Nejsme v supermarketu.“ „Nikdo nemůže zakázat knězi, aby zpovídal a podával svatého přijímání.“ „Je zde zákon, který je třeba respektovat: věřící člověk má svobodu přijímat eucharistii do úst nebo na ruku.“ „Je to otázka víry, zdroj problému spočívá v krizi víry kněží.“ „Mše svatě online jsou scestné také pro kněze:

je nutné, aby se dívali na Boha, ne na televizní kameru.“

Svátosti uzdravují tělo, věříme tomu ještě?

„Je to otázka víry, kdybychom měli povědomí o tom, co slavíme při mši svatě a co je eucharistie, některé způsoby podávání svatého přijímání by nám ani nepřišly na mysl.“ Kardinál Robert Sarah, prefekt Kongregace pro božský kult a disciplínu



Foto: © Lucie Hornikova / Člověk a Víra

Bůh se vtělil, je z masa a kostí, není virtuální realitou.

případu v Německu.

V Německu se bohužel děje mnoho věcí, které s katolictvím nemají co do činění. To neznamená, že je máme napodobovat. Nedávno jsem slyšel o biskupovi, který řekl, že v budoucnu už nebudou eucharistická shromáždění, ale pouze bohoslužba slova. To je však protestantismus.

Jako obvykle se uvádějí „soucitné“ důvody: věřící potřebují přijímání, kterého se jim už dlouho nedostává, jelikož ale existuje vysoké riziko nákazy, je třeba najít kompromis...

Jsou zde dvě otázky, které je třeba dokonale objasnit. Především, eucharistie není právem ani povinností: je darem, který dostáváme zdarma od Boha a který musíme přijímat s úctou a láskou. Pán je osoba. Nikdo by nepřijal osobu, kterou miluje, do sáčku nebo obecně nehodným

způsobem. Odpovědí na nemožnost přijetí eucharistie nesmí být profanace. Toto je skutečně otázka víry. Pokud v ni věříme, nesmíme s ní jednat nehodným způsobem.

A druhá?

Nikdo nemůže zakázat knězi zpovídat nebo podávat přijímání, nikdo mu to nemůže zakázat. Svátost musí být respektována. A tedy, i když je nemožné jít na mši svatou, věřící mohou požádat o svatou zpověď a o svaté přijímání.

Pokud jde o mši svatou, také se protahuje přenášení bohoslužeb online nebo v televizi...

Na to si nesmíme zvyknout. Bůh se vtělil, je z masa a kostí, není virtuální realitou. To je také velmi scestné pro kněze. Při mši svaté se kněz musí dívat na Boha, tady si naopak zvyká na pohled

do televizní kamery, jakoby se jednalo o divadlo. V tom není možné pokračovat. Vraťme se ke svatému přijímání. Doufáme, že za několik týdnů budou veřejné mše svaté obnoveny. Ponechme stranou ta nejvíce svatokrádežná řešení, diskutuje se také o tom, zda je možné nařizovat přijímání eucharistie do úst nebo na ruku, eventuálně jak ji na ruku přijímat. Italská biskupská konference již stanovila jako závazné přijímání na ruku, náš znalec však tvrdí, že by bylo hygieničtější přijímat ji do úst. Co by se tedy mělo udělat?

V Církvi již existuje pravidlo, a to je třeba respektovat: věřící člověk má svobodu přijímat do úst nebo na ruku.

Mám dojem, že v posledních letech jsme svědky jasného útoku na eucharistii: nejprve otázka rozvedených znovusezdaných s heslem „přijímání pro všechny“; potom interkomunio s protestanty; potom návrhy o dostupnosti eucharistie v Amazonii a krajích s nedostatkem kněží, nyní mše svaté v době koronaviru...

Nesmíme se divit. Zlý duch na eucharistii silně útočí, protože v ní je srdce Církve. Myslím si však, jak už jsem to napsal ve svých knihách, že jádrem problému je krize víry kněží. Kdyby si kněží byli vědomi toho, co je mše svatá a co je eucharistie, některé způsoby slavení eucharistie nebo hypotézy o přijímání by je ani nenapadly. S Ježíšem nelze takto zacházet.

Riccardo Cascioli
La Nuova Bussola Quotidiana
Přeložil R. D. Josef Rýznar



Riccardo Cascioli
italský novinář

Italská biskupská konference již stanovila jako závazné přijímání na ruku, náš znalec však tvrdí, že by bylo hygieničtější přijímat ji do úst.

UČITELÉ CÍRKVE K NEDĚLNÍMU EVANGELIU

31. května – Slavnost Soslání Ducha Svatého – Evangelium podle Jana 20,19–23

Augustin

Nejedny však tato věc mate natolik, že se téměř opovažují stavět vlastní předsudky proti Božím zázrakům. Argumentují takto: jestli měl tělo a z hrobu vstalo to též, které viselo na dřevě kříže, jak mohlo projít skrze zavřené dveře? Není to zvláštní, když pochopíš, jak se to stalo. Kde chybí vysvětlení, tam se buduje víra.

Tento tělesný dech nebyl podstatou Ducha svatého, ale pomocí něj jako přiměřeného viditelného znamení poukázal na to, že Duch svatý vychází nejen z Otce, ale i ze Syna. Který velký hlupák by tvrdil, že Duch, kterého odevzdal svým dechem, byl jiný než ten, kterého poslal po svém nanebevstoupení?

Řehoř

Víra těch, kteří ho viděli, pochybovala i o viditelném těle, a tak jim ukazuje ruce a bok. Ruce byly přibité hřeby a bok otevřelo kopí. Zachovaly se znaky ran pro zahojení pochybujících srdcí.

Otec poslal Syna, když umožnil jeho vtělení pro vykoupení lidského rodu. Proto se říká: jako Otec poslal mne, tak



Foto: Henri Sivonen / Flickr

já posílám vás. Když vás posílám do světa plného pronásledování, miluji vás láskou, kterou mě miluje Otec, který zařídil, abych přišel snášet utrpení.

Jan Zlatoústý

Nyní se naplňují slova, která řekl před

svým ukřižováním: Uvidím vás však opět a vaše srdce se zaraduje a vaši radost vám nikdo nevezme (Jn 16,22). Proto následuje: *Když učedníci viděli Pána, zaradovali se.*

(přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catena aurea.sk)

<p>PANÍ Z LEMBERKA</p> <p>VOJTĚŠKA MAZÁLKOVÁ</p> <p>Znáte příběh sv. Zdislavy? Víte, že tento rok je 800. výročí jejího narození? Chcete se dozvědět více o jejím životě?</p> <p>Začtěte se do krásné knihy <i>Paní z Lemberka</i> od Vojtěšky Mazálkové s ilustracemi S. M. Česlavy Jany Talafantové OP.</p>	 <p>„Vydali jsme k 800. výročí narození <i>Paní Zdislavy z Lemberka</i> knihu, abychom Vám ji přiblížili a ukázali, jak vyjimečná byla tato šlechtična.“</p> <p>Vaši bratři dominikáni a sestry dominikánky</p>
<p>Knihu si můžete zakoupit v kamenném obchůdku v prostorách kláštera bratří dominikánů u baziliky sv. Vavřince a sv. Zdislavy na adrese: Klášterní 33, 471 25 Jablonné v Podještědí.</p>	<p>Pokud nemáte cestu kolem, můžete nám napsat a knihu Vám rádi zašleme. e-mail: roberta@dominikanka.cz</p>

MILOVANÉ DĚTI NEBO FIGURKY NA ŠACHOVNICI BOŽÍ?

Ty, které Bůh předem vyhlédl, ty také předurčil, aby přijali podobu jeho Syna, tak, aby byl prvorozený mezi mnoha bratřími; které předurčil, ty také povolal; které povolal, ty také ospravedlnil; které ospravedlnil, ty také uvedl do své slávy. (Řím 8, 29–30)

To město nepotřebuje ani slunce ani měsíc, aby mělo světlo: září nad ním sláva Boží a jeho světlem je Beránek. Jeho brány zůstanou otevřeny, protože stále trvá den a noci už tam nebude. A nevstoupí tam nic nesvatého ani ten, kdo se rouhá a lže, nýbrž jen ti, kdo jsou za psáni v Beránkové knize života. (Zj 21, 23.25–27)

Oba tyto texty mluví o Božím soudu. Ten první je soud před životem, druhý po životě.

Rozsudek před životem

O tom, že Bůh chce, aby všichni byli spaseni, dnes mezi katolickými křesťany není pochybností. Možná, že ale mnohé překvapí, že otázka předurčení neboli predestinace byla životně důležitou otázkou například pro svatého Augustina a v době reformace se stala jedním z nejdůležitějších témat. Podle Luthera působí Bůh stejně bezpodmínečně spásu jako zavržení. Kalvín byl přesvědčen, že osud lidí Bůh určil již předem, takže je v posledku původcem jak dobrých skutků předurčených, tak zlých skutků zavržených. Pro lepší srozumitelnost odcitujeme úryvek z jeho *Institucí*: *Předurčením nazýváme věčné Boží rozhodnutí, kterým Bůh sám u sebe ustanovil, co si přeje, aby se stalo z jednoho každého člověka. Všichni totiž nejsou stvořeni za stejných podmínek: jedněm se předzřizuje věčný život, jiným věčné odsouzení. A tak poněvadž každý je ustanoven k jinému konci, říkáme, že je předurčen buď k životu, nebo ke smrti.* Mráz běhá po zádech z takových výroků. Skutečně jsme jen bez mocné šachové figurky, které Bůh podle svého rozmaru (nazývaného – jaká ironie – nevyzpytatelným úradkem věčné moudrosti) sestřeluje z šachovnice?



Foto: Mesh / Unsplash

Církev se k predestinační problematice vyjadřovala hned několikrát. V pátém století byl například jistý Lucidus nucen odvolat svou tezi, podle níž Kristus nevytrpěl smrt za spásu všech. V devátém století církev učí, že je pouze jediná predestinace, a to ke spáse. Tridentský koncil (16. stol.) pak potvrzuje učení synody v Orange (6. stol.), a odmítá předurčení k zavržení. Boží vůle je, aby byli spaseni všichni. Nikdo není předem vyhlédnut „k odstřelu“. Bůh nás stvořil pro nebe, nicméně nám dává svobodu. Ta umožňuje obrovské dobro svobodného milování Boha, ale zároveň s sebou neoddělitelně nese riziko odmítnutí Boha. Je tedy v naší moci se Božím předurčením vzepřít. Je obrovský rozdíl, stvoří-li Bůh někoho s vědomím, že dotyčný zhřeší, nebo stvoří-li někoho za účelem zavržení! Mluví-li se proto o dvojím předurčení

(tj. ke spáse a ke smrti), lze to přijmout pouze jako konstatování Boží vševedoucnosti – Bůh, který nepodléhá času, od věčnosti ví, jak se kdo z nás rozhodne. V žádném případě ale není příčinou našeho zavržení. Zlo je prázdnota, temnota, nicota, a zavržení je zlo nejvyšší. Naproti tomu Bůh je světlo a tmy v něm není. Nemůže působit zlo, pouze ho připouští, aby zachránil větší dobro lidské svobody.

Jestli Bůh někoho předem „zavrhl“, tak ve svém Synu sám sebe. Ale pozor, abychom této zarážející větě porozuměli správně. Bez Boha spějeme vstříc prázdnotě, nicotě, temnotě. Bůh všechnu tuto naši zátěž vzal na sebe. Slova o Beránku Božím, který na sebe bere hříchy světa, známe všichni velmi dobře. Apoštol Pavel jde ještě dál a formuluje s daleko větší tvrdostí: Toho, který hřích nepoznal, učinil kvůli nám hříchem, abychom v něm

dosáhli Boží spravedlnosti. (2 Kor 5, 21)
¹ Všechnu temnotu, zlo a – nebojme se to říci – zavržení vzal v Kristu na sebe Bůh sám. Prvním křesťanům – Židům, kteří dobře znali Starý zákon – zde jistě zněly v uších věty: kdo byl pověšen (na dřevě), je zlořečen Bohem (Dt 21, 23, srv. Gal 3, 13) nebo domnívali jsme se, že je ubit od Boha a pokořen, byl vyřazen ze země živých, byl započten mezi nevěrníky, naše nemoci a naše bolesti vzal na sebe. A to vše proto, že on nesl hřích mnohých, Bůh jej postihl místo nevěrných (srv. Iz 53). Bůh, který se stal člověkem a nesl za nás veškerou naši temnotu a zavržení, není zničen, ale hřích přemáhá a vrchovatě tak naplňuje svou spravedlnost, lásku i svou vůli všem otevřít cestu ke spáse. On sám se stal hříchem a byl zavržen od Boha. Vítězně však vstal z mrtvých a obnovil celé stvoření. Smrt je pohlcena, Bůh zvítězil. Smrti, kde je tvé vítězství? Smrti, kde je tvůj bodec? (1 Kor 15, 54b–55)

Soud po životě

Jak probíhá Boží soud po smrti člověka? Žádné „novinářsky zajímavé“ podrobnosti samozřejmě neznáme, je to pro nás tajemství, stejně jako celá řada dalších věcí víry, nicméně můžeme se pokusit alespoň o malé přiblížení na základě toho, co o Bohu víme, abychom předešli vážným omylům.

Z některých obrazů se nám mohou vybavit váhy, na nichž je vážen život člověka. Převáží-li zlé skutky, je člověk zavržen. Ale co velcí hříšníci, kteří se obrátili až v poslední chvíli života? Jejich hříchy váží do zajista víc než dobré činy, a přesto doufáme v jejich spásu. Mohli bychom takto dále problematizovat nejrůznější obrazy a symboly soudu, ale není to snad nutné. Raději si opět připomeňme všeobecnou Boží vůli spasit každého člověka. Může se Bůh, který se stal člověkem, žil náš život a bolestně za nás trpěl, najednou stát neosobním vykonavatelem pouhé (a slovo pouhé zdůrazňuji) spravedlnosti?

Lépe pochopit tyto věci mi pomohl

1 Ekumenický překlad zde má ztotožnil s hříchem, liturgický překlad jednal s ním jako s největším hříšníkem, Bible kralická učinil ho za nás hříchem. Vulgata má *nobis peccatum fecit*. Řecký text NZ má ono doslovné učinil hříchem pro nás (*hyper hémón hamartian epoiésen*).



Michelangelo Buonarroti: Poslední soud (1536–1541)

Bůh se snaží všemožně s námi „navázat kontakt“ a proniknout do naší uzamčené ulity.

text z knihy M. Svatošové *Hospic a umění doprovázet*². Popisuje tam jeden příběh ze života: Jistý bývalý prominent komunistického režimu, který bezpochyby způsobil mnoho zla, umírá na rakovinu. Všichni ho pro jeho minulost nenávidí a on nenávidí je. Je zahořklý, nikomu nevěří a spílá i ošetřující zdravotníci. Ta se mu snaží všemožně pomoci, ale zdá se, že marně. Pak však dojde ke zlomu. Ošetřovatelka ze zdravotní dokumentace náhodou zjistila, že se onen pán kdysi velmi hezky postaral o svého invalidního syna a o svou nemocnou ženu. Jednou se o tom mezi řečí uznale zmínila a vyslovila mu upřímný obdiv. Dotyčný umírající muž jí přestal spílat. Uvěřil, že existuje člověk, který to s ním myslí dobře, a aspoň malinko vyšel ze svého uzavření. Nedlouho nato zemřel.

Jak tento příběh souvisí s naším tématem? Všimněte si, že kdyby se onen pán

kdysi nezachoval opravdu dobře, nenašlo by se asi nic, co by jemu samému pomohlo překonat hradby okolo vlastního „já“, které si sám vybudoval. Věřím, že podobné je to i s Božím soudem. Bůh se snaží všemožně s námi „navázat kontakt“ a proniknout do naší uzamčené ulity. Má-li se čeho chytit, je vyhráno. Dobrá, řeknete možná, ale to by všichni museli být hned spaseni, protože asi každý vykonal někdy něco dobrého. Ano, asi vykonal. Ale ne každý se k tomu dovede na konci života přihlásit jako k něčemu skutečně dobrému a přijmout nabízenou ruku. Zmíněný pán mohl přece ošetřovatelce říct, že jí do jeho života nic není, a odvrátit se od ní. On ale udělal něco jiného.

Shrneme-li si výše řečené jazykem víry, můžeme říci asi tolik: Hřích není něco „navíc“, co člověk nese. Hřích je naopak omezení a znicotňování lidského bytí. Hříšníkovy věci chybí. Čím větší hříšník je, tím mu chybí víc. Nakonec je pohroužen jenom do svého iluzorního,

2 Ecce homo, Praha 1995

TRADICE OTCŮ



Michelangelo Buonarroti: Stvoření Adama (1508–1512)

Říká-li někdo, že potrestání démonů a bezbožných lidí je dočasné a že bude mít v nějaké době konec, nebo že dojde k opětovnému navrácení démonů a bezbožníků, *anathema sit. Justiniánův edikt, r. 543*

nicotného, malého „já“. Zatvrzelý hříšník je už tak „znicotněn“, že mu chybí cokoli, co by mu pomohlo překročit hranice vlastního „já“ a co by se stalo základem pro vztah. Proto lépe než umělecky skvostný Michelangelův obraz v Sixtinské kapli vyjadřují podstatu Božího soudu ikony. Ne hrozivé gesto Vladaře vykazujícího hříšníka ze svého společenství, ale Boží ruka podaná topícím se v bažině.

C. S. Lewis to ve své knize *Velký rozvod* vyjadřuje obrazem popela: je-li v něm aspoň jedna jiskřička žhavá, rozfoukáme ji a celá hromada popela zazáří. Dostojevskij má v *Bratřech Karamazových* nádherný obraz o stařeně, která vykonala za svůj život pouze jeden dobrý čin. Dala potřebnému malou cibuličku. Za tuto cibuličku ji pak táhl anděl z pekelné bažiny ven. A zde autor krásně vystihuje to, o čem jsme mluvili před okamžikem. Spousta hříšníků se pověsila stařeně za nohy, aby byli také vytaženi. Ona je však kopala a křičela, že cibulička je jen její. A v tu chvíli se cibulička přetrhla a stařena spadla nenávratně nazpět. Mít cibuličku je jen první krok.

Apokatastasis pantón

Čtenář se snad nezděsil řeckého nadpisu, který znamená naprostou a všeobecnou spásu všeho stvoření – člověka, andělů a dokonce i ďábla. Považují za nezbytné se o tomto problému na závěr aspoň

krátce zmínit, protože s Božím soudem úzce souvisí.

Je pravda, že Bůh chce spásu všech. Nevíme, kolik lidí bude zavrženo. Řada lidí doufá, že peklo je prázdné. Teoreticky to možné je, ale Písmo nás varuje před lehkomyšlností. Je samozřejmě rozdíl, jestli je naděje ve spásu všech lidí způsobena láskou a touhou po spáse, nebo opovážlivým spoléháním, že to stejně dobře dopadne. Užitečnější, než se trápit otázkami o procentuálním rozdělení lidstva mezi nebe a peklo, je za spásu lidí se modlit. „Zbožné“ myšlenky na prázdné peklo, které by nám bránily modlit se za konkrétní lidi, jsou ale ďábelským pokušením. Mějme na paměti, že peklo nestvořil Bůh, ale sami lidé. Spíše než přemlouvání Boha k větší dobrotě, je třeba prosit za hříšníky, a tuto modlitbu uskutečňovat a ztělesňovat životem.

Na úplný závěr dodávám snad zbytečnou poznámku týkající se ďábla. Církev je si jistá spásou mnoha konkrétních lidí (svatí), ale nikoho podobným způsobem neprohlašuje za zavrženého. Můžeme doufat ve spásu i těch největších hříšníků. Ďábel je však definitivně padlý anděl – tak zlý a odvrácený od Boha, že už se opravdu a neodvolatelně nemá čeho zachytit. Doufat ve spásu ďábla by nebylo zbožnou nadějí, ale rouháním. Církev proto takto extrémně pojatou podobu nauky nazývané řecky *apokatastasis pantón* odsoudila.

Ze spisu „O jednotě církve“ (De catholicae Ecclesiae unitate), nejobsáhlejšího díla sv. Cypriána, biskupa a mučedníka (†258): Caput X. Haeresis origo scissionis

Takovým způsobem povstaly hereze a ještě často povstávají: Když zvrátená mysl nemá pokoje, když rozvrtná zrada se nepřidrží jednoty. Aby se tak dělo, Bůh dopouští a trpí z dvojího důvodu: 1. poněvadž ponechává každému svobodnou vůli, 2. aby osvědčených víra zazářila co nejjasněji, když soudem pravdy byla vyzkoušena naše mysl a naše srdce.

Skrze apoštola napomíná Duch svatý a praví: „Musí kacířství být, aby se ukázali osvědčení mezi vámi.“ (1 Kor 11, 19)

Tak se osvědčují věrní, tak se odkrývají zrádci. Tak i před osudným dnem se zde rozdělují duše spravedlivých od nespravedlivých, a od zrna se oddělují plevy.

Ti jsou to, kteří sami sebe mezi nerozvážnou sběří vydávají za vrchnost bez božského ustanovení, kteří bez náležitého oprávnění se vydávají za představené, kteří, aniž by jim kdo dal biskupský úřad, si přisvojují jméno biskupovo. Ty Duch svatý označuje v žalmech jako sedící na stoličce moru, jako záhubu a náказu víry, klamající hadím jazykem, výtečníky v porušení pravdy, chrlící smrtelné jedy morovými jazyky; jejich řeč je jako rakovina, styk s nimi vlévá nitru a srdcím jednotlivců smrtelný hnus.

Tomáš Machula

Převzato z časopisu *Amen* 11/1998



doc. Tomáš Machula, Ph.D., Th.D. filosof a teolog, do března 2020 rektor Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

ROMSKÉ ROZHOVORY O TEMNÉ MINULOSTI A RADOSTNÉ KAŽDODENNOSTI DVOU CHLAPŮ VYTAŽENÝCH ZE DNA

Když jim bylo patnáct, František opustil po sedmé třídě základní školu a Viktor počal dítě s prostitutkou. Jeden lámal holkám srdce, druhý klukům kosti, bloudili novým tisíciletím, až se polámání potkali na výrobní lince. A začaly se dít věci...

Co dovede Bůh se „vzporným materiálem jménem člověk“? Ukazují to *Cikánský evangelia*, otevřená výpověď o cestě ke Kristu z prostředí plného drog, sexu a okultních praktik. Viktor a František, kteří vyrůstali v romské komunitě, se v rozhovoru s knězem Štěpánem Smolenem zamýšlejí nad svým dřívějším životem. Patřily do něho chudoba rodiny na okraji společnosti, pletky se zákonem i davy žen a také boje s temnými silami. Záchranou se pro ně stalo setkání s milujícím Kristem, díky kterému dostali šanci začít znovu.

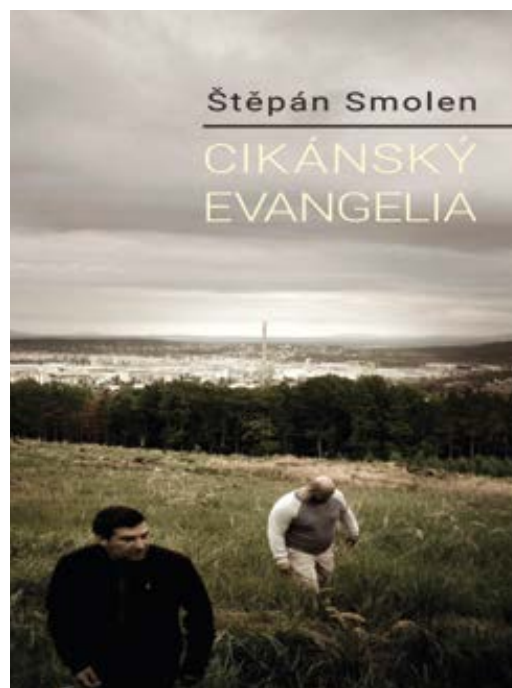
O autorovi

Štěpán Smolen pochází z Českého Krumlova. Na Univerzitě Karlově vystudoval filozofii, religionistiku a teologii. Nejdříve pracoval jako ošetřovatel v nemocnici Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Praze pod Petřínem. Následně vstoupil do kněžského semináře, vystudoval Katolickou teologickou fakultu a v roce 2014 přijal jáhenské svěcení, o rok později se stal knězem. Jako kněz působí v litoměřické diecézi. Píše jak odborné texty (např. v časopisech *Dingir* či *Křesťanská revue*), tak i beletrii.

Rozhovor s P. Štěpánem Smolenem pro Postoj.sk (2018)

Jak se vám daří s romskou komunitou?

Je to dost nová věc, řekl bych, že důkaz toho, že Boží království je nevyzpytatelné. Před několika lety se stalo, že se dva Romové setkali u pásu ve škodovce. Předtím se neznali, měli za sebou divokou minulost. Jeden byl 16 let závislý na pervitinu, dealer, několik let strávil ve vězení. Druhý byl závislý gambler, oba domácí násilníci. Žena jednoho z nich raději vyskočila z okna, aby ji nenapadl, zlomila si při tom obě nohy. Díky radikální konverzi vyšli z totálního lidského dna, uvěřili v Krista a změnili život sobě i svému okolí. Kdybyste je potkali dnes, dokáží hodiny číst Písmo svaté. Něco se stalo, Bůh zapracoval. Jejich manželky, děti, prarodiče, bratrance, sestřenice i širší rodiny jsou dnes věřící. Je z toho malá lavina – několik romských rodin – dohromady snad 50 lidí, chodí pravidelně do kostela.



RC MONITOR JE ZASÍLÁN BEZPLATNĚ

Můžete si jej objednat na adrese Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, I52 00 Praha nebo na rcmonitor.cz. Zde se také můžete přihlásit k pravidelnému zasílání zpráv e-mailem.

Jméno a příjmení:

Ulice:

Obec:

E-mail:

PSČ:

Počet výtisků:

Vydávání RC Monitoru je možné jedině díky zasílaným darům. Náklady na tisk a distribuci jednoho čísla jsou 25 Kč, což za rok činí 600 Kč. Dary lze uplatnit pro snížení základu daně. Všem dárcům Pán Bůh zaplať.

„VIDĚLA JSEM PÁNA“

Víra církve stojí na jasném svědectví apoštolů: *O tom, co bylo na počátku, co jsme slyšeli, vlastníma očima viděli, bedlivě pozorovali a čeho jsme se svými rukama dotýkali, o Slovu života svědčíme a zvěstuje vám.* (1 Jan 1,1) K tomuto jasnému, teologicky průzračnému prohlášení, vyznávajícímu jednotu Božího Slova a člověka Ježíše Krista a integritu jeho pozemské a oslavené existence, však od události zmrtvýchvstání vedla poměrně dlouhá cesta. Těsně po Vzkříšení prožívali Ježíšovi učedníci značné pochybnosti.

Předpovědi zmrtvýchvstání

O zmrtvýchvstání svého mistra se mohli učedníci něco dozvědět už před Ježíšovou smrtí. On sám tuto událost několikrát předpověděl (srov. např. Mk 8,31; 9,31; 10,34), znali i příslušná místa z Písma, která se o něčem takovém zmiňovala (srov. např. Oz 6,1–2, Žl 16/15,10). Evangelista však přiznává, že tehdy „oni však té řeči nerozuměli“. A budme spravedliví: sami od sebe jí nemohli rozumět. Jde totiž o událost zcela se vymykající přirozenému řádu, a tedy našim zkušenostem. Vtělení se událo v historickém čase a prostoru, stejně jako celý Ježíšův život na zemi. Zmrtvýchvstání je vyvrcholením celého Ježíšova „působení“, i ono nám tedy muselo být nějak přiblíženo v „historii“, přestože se našemu času a prostoru vymyká.

Smysl čtyřicetidenního zjevování

A tady se dostáváme k vlastnímu smyslu onoho zjevování oslaveného Krista některým ženám a učedníkům ve čtyřicetidenním období od velikonoční neděle k nanebevstoupení. Ježíš jistě mohl „vstoupit na nebe“ hned při svém Zmrtvýchvstání. Ve skutečnosti byl Ježíš „u Otce“ skutečně již od svého Vzkříšení, ona čtyřicetidenní lhůta byla nutná pro nás jako jakýsi čas příprav a vedení k plnému pochopení pravdy, jako čas vnitřního budování Kristovy církve. Ona vidění žen a apoštolů bývala často napadána jako subjektivní výmysly zdrcených Ježíšových přátel či jako dodatečné snahy o smysluplný výklad Je-



Fritz von Uhde: Nedotýkej se mě (1894)

žíšova kázání. Žádná z těchto teorií však nemůže vysvětlit tu pozoruhodnou změnu v chování apoštolů, od ustrašených, nechápajících a dokonce zklamaných „pozůstalých“ k lidem jasně vyznávajícím: *Původce života jste dali zabít, ale Bůh ho vzkřísil z mrtvých, a my jsme toho svědky.* (Sk 3, 15).

Zprávy o zjevování Pána

Nejstarší novozákonní zprávu o setkání se vzkříšeným Ježíšem najdeme v 1. listu svatého apoštola Pavla Korinťanům: *Vyučil jsem vás v tom, co jsem sám přijal, že Kristus umřel ve shodě s Písmem za naše hříchy, že byl pohřben a že vstal z mrtvých třetího dne ve shodě s Písmem, že se ukázal Petrovi a potom Dvanácti. Pak se zjevil více než pěti stům bratřím najednou – většina z nich dosud žije, někteří však už zesnuli. Potom se zjevil Jakobovi, pak všem apoštolům. A po všech jako poslední jsem ho uviděl i já, nedochůdče.* (1 Kor 15, 3–8). Pavel tu uvádí nějaké již ustálené raněkřesťanské vyznání víry. Některá zjevení zde citovaná známe i z evangelií, jiná, pět stům učedníků či Jakobovi,

v evangeliích zaznamenána nemáme. Připojeno je sem i zjevení, kterého se dostalo samotnému Pavlovi, ač to se od ostatních svým charakterem výrazně liší.

Evangelia pak přinášejí ve svých závěrečných kapitolách několik zpráv o Ježíšových zjeveních před nanebevstoupením. V jednotlivostech se tyto zprávy mnohde odlišují co do místa zjevení a jejich pořadí. To by však neměl být argument proti jejich věrohodnosti. Evangelistům nešlo o sepsání nějaké „kroniky“. Ty nesrovnalosti mohou spíš posílit autenticitu jednotlivých zpráv. Vždyť mělo-li by jít o nějakou dodatečnou konstrukci, jistě by autoři usilovali o sjednocení všech detailů.

Zjevení lze rozdělit v zásadě do dvou skupin – na ta, kterých se dostalo jednotlivcům, Marii Magdalské a Petrovi, a na zjevení shromážděným učedníkům. Při těch prvních jde o to poznat Zmrtvýchvstalého a přinést tuto zvěst širšímu okruhu učedníků, v případě Petra je tak pravděpodobně i vyzdvížena jeho úloha duchovní autority. K tomu, aby uvěřili Vzkříšení, zbylým učedníkům stačí svě-

Představy o mesiáši Ježíšovou smrtí ztroskotaly. Nechápu, že jsou svědky něčeho, co jejich přání nekonečně přesahuje.

dectví člověka tak váženého a realistického, jakým svatý Petr byl (srov. Pán byl opravdu vzkříšen a zjevil se Simonovi,“ Lk 24, 34). Zjevení druhé skupiny pak mají výrazně církevně ustanovující charakter a jsou doprovázena misijním posláním, srov. např. *Jděte do celého světa a hlásejte evangelium všemu tvorstvu.* (Mk 16, 15)

Dvojitý účel

Zjevení měla v podstatě dvojitý účel – prokázat fakt zmrtvýchvstání a poukázat na oslavený způsob Kristovy existence. Právě v těchto dvou účelech spatřoval např. sv. Tomáš Akvinský důvod pro to, proč Ježíš po svém Zmrtvýchvstání nezůstal s učedníky po celých 40 dnů. Na potvrzení Vzkříšení stačí několikeré zjevení různým lidem a na různých místech, delší setrávání by bylo mohlo vést k tomu, že učedníci by bývali ztotožnili novou existenci Vzkříšeného s jeho předchozím životem v čase. Zmrtvýchvstání je ale událost zcela nadpřirozená, probíhající úplně mimo rámec biologického života, není návratem do pozemského života, jako tomu bylo v případě vzkříšeného Lazara. (Proto také zatímco Ježíšovu smrt mohli vidět všichni, kteří byli popravě přítomni, neboť probíhala ve „smrtném“ těle přístupném naší zkušenosti, zmrtvýchvstání je dílem čistě Božím, a proto je přístupné „ne všemu lidu, ale těm, které Bůh předem vyvolil za svědky,“ Sk 10, 41). U všech zpráv o zjevení je nápadná neschopnost našeho jazyka zachytit tento stav běžnými slovy. Učedníkům je potvrzeno, že Kristus má skutečné tělo, a není tedy jakýmsi přeludem, srov. Lk 24, 37–39, zároveň však toto tělo nepodléhá zákonům našeho prostoru a času (prochází skrz dveře, činí se neviditelným), je zdůrazňováno, že je to totéž tělo, které měl Ježíš v době své pozemské, historické existence (ukazuje učedníkům své jizvy a rány).

Blahoslavení, kteří neviděli, a uvěřili

Setkání se vzkříšeným Ježíšem měla dodat skleslým učedníkům posilu a učinit

hodnověrnějším jejich svědectví. Události nanebevstoupení tato zjevování končí. Apoštolové jsou ujištěni o tom, že Pán není mrtev, a po seslání Ducha svatého budou uschnout vyznat v tom Ježíšovi, s nímž procházeli Palestinou, který zemřel na Kalvárii a s nímž se poté několikrát setkali, mesiáše slibovaného Písmem, Pána tvorstva, a prožijí i vědomí jeho ustavičné přítomnosti v církvi v jiné, daleko vyšší formě existence. Další křesťanské generace už budou pod vedením Ducha svatého ve víře přijímat svědectví apoštolů, tedy těch, kteří se stýkali s „historickým“ Ježíšem a viděli jej po jeho zmrtvýchvstání. Po křtu Duchem svatým vystupuje do popředí primát „věřit“ před „vidět“ (srov. *blahoslavení, kdo neviděli, a přesto uvěřili,* Jan 20,29)

Apoštol Pavel

Z toho se trochu vymyká případ Pavlův. Časově se odehrál po nanebevstoupení Krista, tedy po události, kterou se velikonoční zjevování uzavřela, rovněž okolnosti tohoto zjevení (srov. Sk 9; 22; 26) jsou výrazně odlišné. Na rozdíl od až neobratně realistického zachycení události u evangelistů, kterým se má vyjádřit skutečnost setkání, je zjevení Pavlovi na cestě do Damašku svým stylem podobnější apokalyptickému jazyku, je to setkání s eschatologickým Kristem, Králem všeho stvoření, který znovu a definitivně přijde na konci věků. Pavel sám však toto zjevení radí do jedné roviny s událostmi velikonočními. A autenticitu tohoto zjevení si nechal potvrdit apoštoly, tím bylo provždy stanoveno církevní schválení jako nutné pro uznání jakýchkoli dalších zjevení. Pavlovo zjevení mělo výrazně charismatický charakter, bylo určeno k budování církve mezi pohany.

Církev – místo setkání s Kristem

Kristus teď dále žije ve své církvi. A ta je místem, kde se s ním osobně setkáváme i my. Jedním z nejkrásnějších míst líčících setkání se vzkříšeným Ježíšem je příběh o učednících jdoucích do Emauz. Kristus se k nim cestou připojuje, ale oni jej nepo-

znají, jejich představy o mesiáši byly totiž silně politické a Ježíšovou smrtí ztroskotaly. Uvěznění ve svém omezeném pojetí, nechápou zpočátku, že jsou svědky něčeho, co všechna jejich přání nekonečně přesahuje. Teprve poté, co jim Ježíš roznití srdce svými výklady Písma a láme při večeri chléb, otevřou se jim oči a poznají jej.

Zmrtvýchvstání, důvod naší velikonoční radosti, přesahuje všechny naše představy. Připojujeme-li svůj souhlas k svědectví apoštolů, nečiníme tak proto, že bychom si nějak „propočítali“ pravděpodobnost evangelii. „Jestliže nevěříte, pak ani nerozumíte,“ zněl řecký překlad tvrzení ze sedmé knihy proroka Izaiáše. Teprve víra nás uschnout, abychom mohli „číst“ události dějin spásy. Velikonoční zjevování nebyla ani pro učedníky nějakým důkazem ve smyslu důvodu, který nám umožní rozhodnout se pro fakt, o němž jsme pochybovali. Byla daleko spíše znamením, které dostupně našim smyslům celou tuto pro člověka neproniknutelnou událost objasňovalo. Tím, kdo zmateným učedníkům otevřel oči, byl Vzkříšený sám.

„Zmrtvýchvstalého potkáváme ve slově a ve svátosti. Bohoslužba je způsob, kde se nám dává dotýkat a poznat jako živý... Liturgie má svůj základ ve velikonočním tajemství. Musíme jí rozumět jako přístupu Páně k nám, jímž se stává naším společníkem na cestě, rozehřívá naše chladné srdce a otevírá zaslepené oči.“ (J. Ratzinger) A není to nějaká alegorie setkání, připomínka něčeho dávno minulého či magický rituál. Je to naopak setkání ve své hloubce skutečnější, než je setkání dvou lidí, ať jsou si jakkoli blízcí. I naše svědectví na dnešním „Areopagu“ má vycházet ze zkušenosti stejně reálné, jako byla ta, již zakusila Marie Magdalská: „Viděla jsem Pána, a toto mi řekl...“



P. Petr Beneš, CSsR
převzato z časopisu
Amen 4/1997

P. Petr Augustin Beneš, CSsR
farní vikář u kostela Nejsvětějšího Srdce
Páně v Praze

PŘÍKRÁ CESTA KE SVOBODĚ

Fiktivní filosofické rozhovory o nefiktivních problémech

N: Dotkli jsme se zajímavého tématu. Říkal jsi, že budování kultury a civilizace s sebou nese určitá rizika. Kultura a civilizace by měly kultivovat a civilizovat člověka, jeho vztahy k druhým lidem i jeho prostředí. Co když se ale stane opak? Co když kultura a civilizace člověka zpřimutivuje a barbarizuje?

F: Ano, to byl problém, který jsme naposled otevřeli. Jen stěží lze přehlednout, že se nejedná o čistě teoretickou, od našeho konkrétního života vzdálenou otázku. Žijeme ve vyspělé vědecko-technické civilizaci, ale počet necivilizovaných a nekulturních lidí mezi námi jakoby narůstal. Situace je natolik naléhavá, že se nad ní musíme zamyslet. Pojďme na to oklikou, přesněji přes dávnou antiku. Byl to Platón, kdo tuto problematiku hluboce reflektoval. Znáš jeho podobenství o jeskyni, které je obsaženo na stránkách dialogu „Ústava“?

N: Jak by ne? Kdo prošel střední školou, určitě se s tímto slavným podobenstvím seznámil v hodinách dějin filosofie. Já si na něj pamatuji dobře, a to jsem maturoval již před hezkou řádkou let. Jen mi není jasné, jaký vztah má k otázce, o níž chceme diskutovat.

F: Velmi zásadní. Dejme slovo samotnému Platónovi a snažme se pochopit, co chce svým čtenářům sdělit. „Představ si,“ vyzývá nás velký Atéňan, „rozdíl mezi duší vzdělanou a nevzdělanou tímto podobenstvím. Pomysli si lidi jako v podzemním obydlí, podobném jeskyni, jež má ke světlu otevřen dlouhý vchod v šíři celé jeskyně. V tomto obydlí již od dětství žijí spoutáni na nohou i na šíjích, takže zůstávají stále na téměř místě a vidí jenom dopředu, ale nemohou otáčet hlavu, protože jim pouta brání.“ Tolik Platón. Dále si vzpomeň, že tito lidé se dívají před sebe na horní část jeskyně, kam jsou z otvoru vysoko nad jejich hlavami projektovány stíny osob, zvířat, rostlin a předmětů, které se nacházejí vně jeskyně. Je za to zodpovědný oheň, který



Foto: medium.com

Není bez zajímavosti, že se dotčný pout nerozumnosti nezbaví sám, nýbrž „je vyproštěn“ někým jiným a následně je nucen k cestě vzhůru.

blízko vchodu plápolá a také slunce, které do jeskyně posílá své paprsky. O otvoru však nikdo z nich nic netuší.

N: Ano, živě si vzpomínám na hodinu, v níž nás učitel na Platónovo podobenství upozornil. Teď mi ale vysvětlí, co má společného s naším tématem.

F: Je důležité být pozorný ke všem detailům vykreslené situace. Předně se zde hovoří o rozdílu mezi duší vzdělanou a nevzdělanou. Pojem „duše“ vlastně znamená člověka, neboť těžiště lidského života neleží v těle, nýbrž v duši. Člověk vzdělaný a člověk nevzdělaný je totéž jako člověk kultivovaný a civilizovaný a člověk nekultivovaný a necivilizovaný. Vidíš, hned máme spojitost s naším problémem. Všimni si, že Platón nemluví o jednom člověku, ale o větším počtu obyvatel jeskyně. Nacházejí se v ní již od dětství, tedy narodili se v ní. Jeskyně je symbolem pro lidskou společnost, neboť ona je místem, na němž lidé přicházejí na

svět. Ostatně již vztah mezi mužem a ženou a vztahy v rodině mají společenskou povahu. Zmínění lidé nejsou svobodní – jsou spoutáni na nohou a šíji. Nohy jsou údy sloužící k chození, k absolvování nějaké cesty. Šíje je zase ta část těla, která bezprostředně pohybuje hlavou, sídlem lidského myšlení. Proto spoutanci zůstávají stále na stejném místě, nečiní ve svém životě žádný pokrok. Myslí velmi stereotypně a stále stejně. Proč? Protože nemohou otáčet hlavu. Obrat „otáčení hlavy“ je symbolickým vyjádřením myšlenkové reflexe, která se podstatně liší od přímého a spontánního poznání. Lidé na dně jeskyně poznávají jen to, co se jim bezprostředně nabízí v podobě toku obrazů v horní části podzemní sluje. Nejsou schopni „otočit hlavu“, tedy začít se nad bezprostředně danými předměty systematicky a kriticky zamýšlet. Berou jejich danost takovou, jak se ukazuje, a spokojují se s ní. Jsou tak podobní ne-



Foto: Adam Bixby / Unsplash

Stoupání k východu má podobu horolezecké výpravy, při níž se musí vynaložit veškeré úsilí. Je spojeno s bolestí. Však všichni víme, že opravdové myšlení bolí.

rozumným živočichům, kteří rovněž nejsou schopni nad bezprostředně danými smyslovými údaji přemýšlet a nedokáží je kriticky uchopit.

N: Takto nám učitel Platónovo podobenství nevysvětloval. Tuším, že říkal něco o Platónově znehodnocení smyslového poznání a absolutizaci poznání racionálního. Nic dalšího nám k tomu nesdělil.

F: Škoda. Zakódovaných informací je v textu aténského filosofa velmi mnoho a čekají jen na své odhalení. Pouta, o nichž je řeč, nejsou ve skutečnosti fyzická, nýbrž duchovní. Svazují myšlení obyvatel jeskyně – tj. občanů tehdejší společnosti – a nedovolují jim zaujmout jiné perspektivy, než té ohraničené stěnami pološerého prostoru. Záhy po tomto výkladu se ozve Platónův bratr Glaukon a říká: „Divné je to tvé podobenství a divní vězňové.“ Označuje tedy ony nešťastníky za vězně. Chápe je jako

uvězněné v určitém stylu myšlení. Jelikož je způsob myšlení lidí výrazně ovlivňován dobovými společensko-kulturními poměry, má tento žalostný stav jedinců z velké části právě kulturně-civilizační příčiny. Kultura a civilizace dané doby lidem prostředkuje konkrétní kategorie a normy myšlení a jednání. Co když jsou ale tyto kategorie a normy nedostatečné a nevyhovující? Pak dochází k myšlenkovému znetvořování člověka, což se nemůže neprojevit i v jeho praxi. Daná kultura a civilizace se stává překážkou rozvoje člověka, namísto kultivace ho zpřimitivňuje a civilizovanost se stává prázdným slovem. Platón pokračuje: „Jsou podobní nám, neboť takoví lidé jistě by neviděli ze sebe samých ani ze svých druhů něco více než stíny.“ Jejich poznání se tedy týká něčeho prchavého a málo jasného, pro což se označení „stíny“ velmi dobře hodí. Za zmíněných okolností tedy člověk nemůže chápat sám sebe ani své

druhy. Ulpívá na nepodstatném povrchu a nejde do hloubky. Protože se spokojuje s tím, co je mu předkládáno, je přesvědčen, že jediná práce a námaha spočívá v registraci a klasifikaci smyslově vnímaných předmětů. Tuto schopnost si někteří spoutanci osvojí, a to na vysoké úrovni. Jak Platón později ukáže, zjednává jim to lepší postavení mezi spoluvězni. Po několika rádcích přichází dějový zlom. Autor textu se ptá, co by se stalo, kdyby se nějakému obyvateli jeskyně podařilo z pout uniknout a nastoupil cestu vzhůru k otvoru sluje. Nová situace je důležitým momentem celého vyprávění.

N: Samozřejmě. Asi proto Platón podobenství předkládá. Chce ukázat, že není nezbytné natrvalo prodlévat na onom temném dnu a že se lze z omezujících podmínek vymanit.

F: To je skutečně smyslem celé pasáže. Víš, proč je tento moment tak významný? Ukazuje se v něm vědomí antického myslitele o nutnosti osvobození člověka od všeho, co mu brání v cestě k jeho pravému cíli. Dokud takový cíl nepoznává, dokud se nepustí do systematické myšlenkové reflexe nad bezprostředními údaji, zůstávají „spoutány i jeho nohy“ – nemá-li před očima svou metu, nemá důvod se k němu vydat. Jak naznačené osvobození podle Platóna vypadá? Popisuje ho slovy: „Jeden z nich je vyproštěn z pout a přinucen náhle vstát a otočit šíji a jít a hledět vzhůru ke světlu. Z toho všeho by cítil bolest...“. Není náhoda, že se osvobodí jen jeden z vězňů. Nejde o masovou záležitost, nepovstane najednou mnoho žalářovaných. Proč asi? Protože se to děje způsobem, který je šitý na míru jednotlivcům, ne skupinám a kolektivům. Za chvíli nám to bude zřejmé. Také není bez zajímavosti, že se dotčný pout nerozumnosti nezbaví sám, nýbrž „je vyproštěn“ někým jiným a následně je nucen k cestě vzhůru. Není to divné? Jestliže někdo uvězněnému sejme pouta, proč by ho měl vůbec nutit vyrazit k východu věznice? Vězeň přece nechce nic jiného než co nejrychleji temnici opustit, jakékoliv nucení je zde zbytečné a nesmyslné.

N: Ani já tomu nerozumím. Co tím Platón asi myslí?

F: Klíčem k pochopení je identifikace osvoboditele. Za tajemným Platónovým náznakem se skrývá myslitel sokratov-



Foto: Tommy Lisbin / Unsplash

DĚKUJI OTČE!

Děkuji otče, že denně obětujete svůj život Kristu, abyste oslavoval Boha svou službou bližním a vedl je k věčné spáse. Děkuji za Vás Nejsvětějšímu Bohu a modlím se, aby Vás Pán na přímluvu Blahoslavené Panny Marie posiloval ve víře, naději a lásce.

Chcete-li vyjádřit vděčnost knězi, který Vám v životě pomohl, můžete vložit své poděkování na stránku <http://rcmonitor.cz/dekujiotce> nebo jej zaslat na adresu redakce.

Sebastian Gruca Brno

Děkuji za statečnost, odvahu a obětavost, kterou otec Sebastian projevil v době pandemie, kdy většina kněží ve strachu ze státních zakázů a nařízení zcela zavřela kostely a v čase Velikonoce rezignovala na pochopení pro laiky, kteří byli velmi nešťastní z toho, že jim byly státem „ukradené“ největší církevní svátky. Otec Sebastian projevil velké pochopení a účast s námi laiky a za to mu patří velký obdiv a dík.

Lenka Kuchařová

Pavel Petrašovský Plzeň

Pane a Bože, který vidíš do srdce svých služebníků, prosím, potěš a odměň otce Pavla i ostatní kněze, kteří nám v minulých dnech věrně sloužili svátostmi a stáli při nás. Dodej jim odvahu jít i nadále zvolenou cestou. Děkujeme Ti za ně.

farnici

Petr Šleich Praha–Lhotka

Otče Petře, moc Ti děkujeme za vše, co jsi udělal pro naši umírající minku a zároveň i pro nás. Nikdy Ti nepřestaneme být vděčné, že jsi nás svým milým přístupem, chápatím slovem, laskavostí a upřímností navrátil do náručí církve, kde jsme od té doby aktivní a kde je nám tak dobře. Děkujeme Pánu Bohu za to, že nám Tebe daroval. Vždy zůstaneš v našich srdcích. Vyprošujeme pro Tebe u našeho Pána požehnání, milost a lásku.

Daniela a Marcela

ského typu. Svými kritickými otázkami a zpochybněními nabourává zaběhlá přesvědčení a předsudky lidí, které jim byly vlastní po dlouhá léta. Sokratovská kritika je nutí uznat, že žijí v omylu, že ve své existenci sledují mylný kurz. Z dějin filosofie víme, jak se chovali ti, kdo se stali terčem Sokratovy dialektiky. Většina z nich reagovala nepřátelsky a z různých důvodů odmítali vzdát se svého starého smýšlení. Kladli odpor vůči jeho působení. Někteří z nich se však jeho působnosti podvolili, ale potřebovali na cestu nějakého průvodce. Platónova jeskyně není vězeňskou celou, jak si ji běžně představujeme, neboť její východ je sice po „otočení hlavy“ zdáti viditelný, ne však snadno dosažitelný. Nalézá se značně vysoko nad žalářovými a výstup k němu je dlouhý a riskantní. Stoupání k východu má podobu horolezecké výpravy, při níž se musí vynaložit veškeré úsilí. Je spojeno s bolestí. Všichni víme, že opravdové myšlení bolí. Promyslet dobře nějaký problém stojí mnoho času a energie, olupuje nás o spánek a často se přitom ocitáme ve slepých uličkách.

N: Objevují úplně nový svět. Nenařadilo by mě vidět v Platónově alegorii podobné poselství.

F: A to není zdaleka všechno. Na základní Platónův úmysl navázalo nemálo pozdějších myslitelů. Nietzsche, Freud, Marx, členové Frankfurtské školy a další byli rovněž přesvědčeni o nutnosti osvobodit člověka z žaláře zotročujících společenských, ekonomických a kulturních podmínek. Lišili se však v pojetí cíle,

v němž se člověku tohoto osvobození dostane. Proto se neshodli ani v prostředcích, které by k tomu měly sloužit. V závislosti na Sokratově odkazu šlo Platónovi o to, doprovodit člověka až do „bodu stěny jeskyně“, kudy vede hranice mezi světem empiricky vnímatelným a světem pouze myšlením zachytitelným. Tak jako horolezci znají kritické hranice při svých výstupech, tak i Platón ji spatřoval v linii mezi poznáním doxatickým, zdánlivým a epistemickým, definitivně důkazně zajištěným. Bylo mu jasné, že ne každý jdoucí k východu k této hranici doputuje. Vezmi si příklad z naší doby. Moderní věda sice používá matematiku k formulaci zákonitostí dějů v empirické sféře, ale k žádným definitivně platným závěrům se nedopracovává. Moderní vědecké poznání je navzdory své preciznosti a exaktnosti pouze hypotetické. Platón měl za to, že skutečná svoboda člověku kyne až za hranicí nehypotetického poznání. To si sliboval, a ne neoprávněně, od filosofie. Dokud vězeň nedosáhne této úrovně, tápe v temnotě jeskyně a pravá svoboda myšlení a jednání je pro něj stále nedosaženým cílem.

Roman Cardal



PhDr. Roman Cardal, Ph.D., filosof

STALA SE CÍRKEV PRO SPOLEČNOST ZBYTEČNOU?

„Má církev vůbec nějaké místo v epidemii, jež přišla ve 21. století? Na rozdíl od minulých století je většina lékařských služeb obstarávána státem a zdravotnickým personálem. Moderní doba má své sekularizované hrdiny v bílých pláštích – a vskutku jsou obdivuhodní. Nepotřebuje už houfy křesťanských dobrodinců, kteří by se starali o nemocné a pohřbívali mrtvé. Stala se církev pro společnost zbytečnou? – Virus Covid-19 navrácí křesťany k počátkům. Ve skutečnosti církev vstoupila do pokřiveného vztahu ke světu už dávno. Uprostřed společnosti tvrdící, že ji nepotřebuje, se křesťané snažili pedagogickými prostředky dokázat, že umějí být užiteční. Církev vystupovala jako vychovatelka, matka chudých, ‚odbornice v lidskosti‘, řečeno slovy Pavla VI. A činila tak právem. Avšak křesťané poznenáhlu pozapomněli na důvody této dovednosti. A nakonec zapomněli, že dokáže-li církev pomáhat člověku, aby byl lidštějším, je tomu tak proto, že od Boha obdržela slova věčného života.“ To jsou slova kardinála Roberta Saraha, prefekta Kongregace pro bohoslužbu a svátosti pro *Le Figaro*. Jak výstižná! A nedá mi to nepokračovat: „Virus Covid-19 odhalil základní nemoc, která církev pohlcuje: domněnka, že je ‚z tohoto světa‘. Chtěla se cítit legitimně v jeho očích a podle jeho kritérií. Avšak vynořila se radikálně nová skutečnost. Triumfující modernita se zhroutila při setkání se smrtí. Tento virus odhalil, že navzdory všemu pojišťování a zabezpečování zůstává svět ochromen strachem ze smrti. Svět může vyřešit zdravotní krizi. Překoná jistě také krizi ekonomickou. Nikdy však nevyřeší tajemství smrti. Odpověď má jedině víra.“

„Podle dubnového šetření České školní inspekce je v Česku tisícovka škol, kde



Foto: © Miroslav Novotný / Člověk a Víra

není do online distančního vzdělávání zapojena třetina žáků. Ve zhruba sto školách s učiteli nekomunikuje více než polovina žáků. S každým dalším týdnem ‚domácí školy‘ tak nutně vzniká propast mezi těmi, kteří ve vzdělávání pokračují, a těmi, kdo jsou od poloviny března ponecháni nospas,“ uvádí redaktorka Lucie Fialová na webu *rodicevitani.cz*, jehož logo najdete nalepené na dveřích většiny škol v České republice. Samozřejmě, že se povzdech týká především rodin, které mají hluboko do kapsy, a to ať vlastním zaviněním a nebdalostí, tak třeba ale i přítomným nouzovým stavem. O školství nám tato doba řekla mnoho. Přestože před volbami má každá kandidující partaj velká slova o dominanci záměru posílit tuto oblast v zemi a zlepšit postavení učitelů, kvalitu výuky apod., přestože nám tady opakovaně hlasuje sněmovna o maturitách z matematiky, máme před sebou tristní situaci, kdy se děti sice vrací do škol, ale v podstatě jen na hraní a hlídání, a to ve skupince po

patnácti s tím, že se s jinou skupinkou setkat nesmějí (až pak odpoledne na hřišti, kdy děti vyběhnou ze školy nebo na bazéne, kam si zajdou po škole zaplavat). Jo, školy, to je velká věc. A pak máte takové koumáky, jakým je právník z Masarykovy univerzity v Brně, pan Zdeněk Koudelka, který v *Mladé frontě DNES* brojí proti pravidlům českého jazyka v oblasti i/y: „Domácí výuka rodičům ukázala, co všechno děti ve škole drilují. Mnoho času v češtině tráví diktáty, když významnější pro život i kulturní rozhled je samozřejmě literatura, četba a umění slohu. Pravopis českého jazyka je zbytečně složitý v psaní tvrdého y.“ Co pán navrhuje? „Čeština zná heslo piš, jak slyšíš. To se bohužel netýká i a y, kdy užívá dva znaky pro zachycení hlásky, jež se v mluveném jazyce nijak neliší. ... Pravopis je jen technikou, významnější je bohatství písemné kultury. Zjednoduší-li se pravopis zrušením tvrdého y a kroužkovaného ů, ubude diktátů...“

–zd–